Sivistysvaliokunnalle

siv@eduskunta.fi

Asia: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: HE 103/2025 vp

Eiran aikuislukio (Touko Voutilaisen koulusäätiö sr) kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä eduskunnalle perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Oppilaitoksemme järjestää aikuisten lukiokoulutusta ja perusopetusta sekä tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta lukuvuosittain noin 3 500 aikuisopiskelijalle. Maahanmuuttajakoulutusta oppilaitoksemme on järjestänyt yli 35 vuoden ajan. Tällä hetkellä koulun päätoimisista opiskelijoista noin 60 prosenttia on vieraskielisiä, ja yksittäisiä oppiaineita suorittavien aineopiskelijoidemme joukossa on myös noin 600 työperäistä maahanmuuttajaa, jotka suorittavat suomen kielen aineopintoja työnsä ohessa.

Aikuisten perusopetuksen kohderyhmänä Eiran aikuislukiossa ovat 17–25-vuotiaat maahanmuuttotaustaiset nuoret ja nuoret aikuiset. Myöhään maahan saapuneiden lisäksi opiskelijoidemme joukossa on yläkouluiässä maahamme tulleita 17 vuotta täyttäneitä nuoria, jotka ovat opiskelleet ensin vuoden perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ja sen jälkeen mahdollisesti vuoden perusopetuksessa, mutta eivät ole saaneet peruskoulun päättötodistusta.

Keskeisenä syynä sille, että myöhään maahan saapuneet nuoret eivät saa valmiiksi peruskoulun oppimäärää, on riittämätön suomen kielen taito ja erityisesti heikko luku- ja kirjoitustaidon taso, mikä johtuu yleensä puutteellisesta kouluhistoriasta. Myöskään matematiikan taidot eivät vastaa ikätasoa. Edellä mainittu kolmivaiheinen koulupolku (vuosi valmistavaa opetusta – vuosi lasten perusopetusta – siirtyminen aikuisten perusopetukseen) on haasteellinen vaihtoehto kouluun kiinnittymisen ja opiskelumotivaation kannalta. Ongelmallisempaa toki on, jos nuori saa peruskoulun päättötodistuksen, vaikka hänen suomen kielen taitonsa, luku- ja kirjoitustaitonsa ja muut valmiudet eivät riitä toisen asteen opintoihin.

Kannatamme lakiesitystä perusopetuksessa järjestettävästä valmistavan opetuksen lisäopetuksesta. Katsomme, että esitetty uudistus edistäisi oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista yhteiskuntaamme ja parantaisi merkittävästi juuri niiden oppilaiden kielellisiä valmiuksia, joilla on valmistavan opetuksen jatkumiselle eniten tarpeita, eli nuorten, joilla on vasta alkava luku- ja kirjoitustaito, joilla on puutteellinen kouluhistoria tai jotka ovat tulleet yläkouluiässä maahan.

Uudistus tarjoaisi erityisesti yläkouluikäisinä maahan tulleille nuorille mahdollisuuden nykyistä eheämpään koulupolkuun ja mahdollisuuden saada nykyistä enemmän opetusta suomen kielen lisäksi luku- ja kirjoitustaidossa sekä matematiikassa.

Pidämme perusteltuna, että valmistavan opetuksen toinen vuosi toteutettaisiin integroituna osana muuta opetusta. Katsomme, että oppilaan edun kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että siirtyminen valmistavan opetuksen lisäopetukseen tapahtuisi suoraan perusopetukseen valmistavan opetuksen päättymisen jälkeen.

Jos nuori täyttäisi 17 vuotta tämän lisäopetuksen aikana tai sen jälkeen, hän voisi siirtyä suoraan aikuisten perusopetukseen, jossa kyetään huolehtimaan siitä, että nuori saa peruskoulun päättötodistuksen ja voi jatkaa toisen asteen opintoihin.

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi sitä, että perusopetukseen valmistava opetus koskisi jatkossa vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia. Tämä rajaus voisi kuitenkin käytännössä aiheuttaa ongelmia esim. niiden Suomessa syntyneiden lasten kohdalla, jotka ovat asuneet vuosia ulkomailla ja palanneet Suomeen. Esitetyn kategorisen rajauksen asemesta pitäisimme hyödyllisempänä sitä, että opetuksen järjestäjillä olisi yksittäisissä tapauksissa tarkkaan harkintaan perustuva mahdollisuus ohjata myös Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia oppilaita perusopetukseen valmistavaan opetukseen.

Valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdennettaisiin lakiesityksen mukaan vuosittain hieman yli 20 miljoonan euron määräraha. Rahoitus määräytyisi oppilasmäärän ja oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Oppilasmäärät voivat kuitenkin vaihdella lukuvuosittain merkittävästi ja tarve lisäopetuksen järjestämiseen voi myös kasvaa maassamme nykyisestä. Yksikköhinnassa tapahtuvat nopeat muutokset saattaisivat vaikeuttaa toiminnan paikallista suunnittelua ja oppilasmäärien kasvu puolestaan laskea yksikköhintaa tasolle, jossa rahoitus ei enää riittäisi kattamaan opetuksen järjestämisestä syntyviä kustannuksia.

Ennakoitavuuden helpottamiseksi tämän uuden toiminnan rahoitusjärjestelmään voisi olla hyödyllistä sisällyttää mekanismi, jolla yksikköhintaan voitaisiin varmistaa tietty minimi. Kyseeseen voisi myös tulla kiinteä ja kustannustenjaon tarkistusten myötä päivittyvä yksikköhinta.

Eiran aikuislukio – Touko Voutilaisen koulusäätiö sr

Helsingissä, 29.9.2025

Mauri Ronimus
Eiran aikuislukion rehtori
Säätiön toimitusjohtaja

Sari Liski
Perusopetuksen johtaja, apulaisrehtori